

SYNNIN SOVITUS.

SANTERI GRÖNBERG.

Tarulipas, 1922.

I.

— Olen etsinyt laivan ympäri, mutta en minä häntä mistään löydä, teki tiliä laivamies kapteenille.

— Eihän se mereenkään ole voinut hypätä. Laivassa miehen olla pitää. Varmaankin se juupeli istuu taas puhvetinhoitajan hytissä. Mene ja kolkuta ovea niin, että sängyt sen luuskan hytissä kääntyvät nurin, komensi kapteeni.

Mies meni ja ilmaantui hetken perästä takaisin ilmoittaen, että perämies saapuu heti. Samassa astuukin komentosillalle perämies hieman nolona. Kutsuja piiloittautui välikannelle johtavien portaiden oven taa kuuntelemaan mitä tuleman pitää. Kapteeni käveli tuimistuneena peräsinhytin edustalla ja kun perämies läheni, karjasi tälle:

— Eikö perämies ymmärrä vieläkö minun puhehtani, että tuollainen elämä on laivalla lopetettava. Mies ei milloinkaan ole paikallaan, kun tarvitaan, vaan täytyy koko laivaväen ilveeksi aina hakea Lisheinin hytistä. Ellei tämä elämä tähän loppu, nakkaan minä ensi kerralla perämiehen lähimpään rantaan. Hoi-

takaa vahtivuoroa, sillä aikaa kun minä levähdän. Ei tässä saa yön lepoa, eikä päivän rauhaa.

— Kyllä, herra kapteeni — oli vastaus.

Nuori, noin kahdenkolmatta vuotias perämies jäi sillalle komentamaan laivaa, joka juuri oli saaristosta joutunut aukealle merelle. Punaisena äskeisestä löytyksestä käveli mies ajatuksiinsa vaipuneena peränpitäjän hytin edustalla pitäen vaaria, että laiva kulkee oikeaa suuntaansa ja ettei mitään epäilyttävää ole näkyvissä, joka vaatisi kapteenin itsensä läsnäoloa. Pari tuntia kestäneen keikutuksen jälkeen saapui kapteeni kannelle hyväntuulisena ja otti itse komennon käsiinsä ilmoittaen, että perämies saa poistua. Tämä kuitenkin viivytteli, vilkasi pariin toviin kapteenia ja puhkesi viimein sanoiksi:

— Minulla olisi kapteenille vähän asiaa.

— Mitä niin?

— Kun kapteeni taannoin oli niin vihainen varsin vähäpätöisestä asiasta, niin pidän velvollisuutenani ilmoittaa, että minä olen kihloissa Lishenin kanssa.

— Hah-ha-haa! — pääsi kapteenilta nauru onnen-toivotuksen sijasta. Vai kihloissa! Mammaksihan tuo teille kelpaisi! Hah-hah-haaa!

— Joka tapauksessa olen tehnyt velvollisuuteni ja ilmoittanut kapteenille asian, ettei mitään väärinkäsitystä syntyisi.

— Ja milloinka on aikomus viettää häitä!

— Emme ole aikoneet häitä viettää ollenkaan, vaan kolmen viikon perästä annamme vihkiä itsemme.

— Aikooko perämies jäädä laivaan edelleenkin palvelemaan?

— Niin olisi aikomukseni.

— Aikooko Lishen jäädä myös tointansa hoitamaan?

— Niin olimme ajatelleet.

— Se ei kävele. Nyt te laiminlyötte tehtävänne, mutta sittehän ei teitä enää näkisi kannella muuta kuin vilaukselta. „Vellamo“ on matkustajalaiva, enkä minä pidä soveliaana, että laivan palvelusväki tekee huvimatkoja kuherruskuukausinaan aluksella, jossa heidän on yleisöä palveltava. Sen tähden on teidän jätettävä naimisenne laivaliikkeen loppuun tahi jomankumman poistuttava laivasta.

— Siinä tapauksessa ilmoitan kapteenille, että minä olen vapaa laivan palveluksesta kahden viikon

päästä. Kapteeni on hyvä ja kuulustelee laivaan toisen perämiehen siksi.

Sanottuaan itsensä irti laivasta, poistui hän kannelta.

II.

Elisabeth Klingström oli „Vellamolla“ jo seitsemättä kesää ravintolan pitäjänä. Laivan päällystö häntä kutsui Lisheniksi, mutta laivaväki emäntäneidiksi. Lishen oli kuuluisa erinomaisista ruuistaan ja „Vellamon“ ravintolalla oli hänen toimestaan hyvä kaiku matkustavan yleisön keskuudessa. Muuten oli luokkamatkustajain puoli erinomaisessa kunnossa ja siisteys ensiluokkainen. Laivan isännistö ei näiden avujen vuoksi olisi Lisheniä laskenut pois laivan palveluksesta ehdoilla millään. Luonteeltaan hän oli iloinen ja puhelias, palvelushaluinen ja aina valmis osoittamaan matkustavalle yleisölle huomiota-

sa. Kerrottiin kyllä maailmalla yhtä ja toista hänen kevytkenkäisyydestään, eikä huhu liene aina ollut aivan perätönkään. Lishen oli näet todellakin sekä väkeviin että miehiin menevä. Laivassa hänellä oli aina runsaasti tarpeita saatavana ulkomaalaisista hienoista juomista aina kotitekoisemme saakka, puhumattakaan oluvista, jota siihen aikaan oli tarjolla kaikkialla, yksinpä kauppapuodeissakin. Tavallista oli, että Pietarin suomalaiset herrasmiehet saapuivat säännöllisesti „Vellamoon“ viettämään joka lauantai hauskaa, jota kesti seuraavaan aamuun asti laskujen noustessa joskus tuhansiinkin rupliin illassa. Toimi oli tuottava ja Lishen oli koonnut itselleen pienen omaisuuden. Hänellä olisi voinut olla rahaa enemmänkin, mutta nuoruuden hairahdus oli tullut hänelle kalliiksi. Sen ohella Lishen elätti vanhaa äitiänsä, jonka ainoa turva hän oli.

Lishen oli nuorempana ollut tarjoilijattarena eräissä Suomen höyrylaivaosakeyhtiön ulkomailla käyvässä laivassa. Silloin se tapahtui. Ensimmäinen perämies oli rakastunut tyttöön ja luvannut naida hänet. Rakkauden hedelmänä ilmestyi maailmaan tytölapsi, jolle nimeksi pantiin Helmi Fredrika. Mutta

ei tämä kaunis nimikään voinut saada perämiehen naimislupausta sitovammaksi. Se jäi pelkäksi lupaukseksi. Lishen haali kokoon pienet varansa, jotka olivat osaksi lainana tutuilla ja osti kaikki laivantalouden tarpeelliset välineet ja rupesi „Vellamoon“ taloudenpitäjäksi. Hän oli tässä toimessaan, kuten sanottu, erittäin onnistunut.

Lishen oli täyttänyt kaksineljäntä vuotta, mutta näytti nuoremmalta. Hän oli keskikokoinen, vaatetti itsensä viimeisen kuosin mukaisesti; varreltansa hoikka, kasvoiltansa verevä ja astunta kevyt, kuin keijukaisella. Ja sepä se miehiä viehättikin. Sen Lishen tiesi itsekin. Jos hän halusi jonkun miehen hurmata, tiesi hän varmaan siinä onnistuvansakin. Hän hallitsi täydellisesti naisten voimakkainta kiehtomataitoa, kiemailua, tavalla, joka ei milloinkaan mennyt mauttomuuteen. Kun laivaan viime keväänä tuli perämieheksi nuori Israel Hillo, pani hän pojan pään pyörälle kokonansa. Puoli kesää oli särkeä paistettu ja kokenut nainen oli kiihoittanut nuoren merimölliskön äärimmilleen, siksi kuin oli tarkoituksensa saavuttanut. Hän oli näet miettinyt tehdä miessuvulle kostoksi samallaisen tekosen, jolla miessuku oli

tehnyt hänen elämänsä ankeaksi. Hän oli päättänyt mennä naimisiin Israel Hillon kanssa ja siitä juuri viimeksimainittu „Vellamon“ kannella teki selkoa laivan kapteenille.

III.

Israel Hillo, jota kutsuttiin liikanimellä „Isko“, oli oikeastaan alkujaan maakrapu. Hän oli saanut käydä lehmiä paimenessa, elätti henkeänsä sitte purjehtimalla kerjuusauva kädessä maakunnasta toiseen. Oli päässyt kokkipojaksi erääseen hinaajalaivaan. Vilkasluontoinen poika kuunteli laivassa merimiesjutuja suu auki ja päätti lopulta itsekin ruveta merimieheksi, kun oli saanut selville, ettei siihen ollut mitään esteitä hänelläkään. Hän painaltauui merille ja purjehdittuaan määrävuodet, oli hänessä kasvanut halu tulla herraksi. Hän saapui Suomeen ja suoritettuaan merikoulussa tutkintonsa tuli perämieheksi. Hän oli

alussa sisävesilläämme ja siirtyi sitte „Vellamoon“.

Israel Hillo oli elämän kovassa koulussa kasvanut karskiksi ja häikäilemättömäksi, pyrki kaikkialla olemaan ensimmäisenä, oli puhetavaltaan raaka ja varma kaikissa asioissa, vieläpä sellaisissakin, joista hänellä ei ollut viheliäisintä aavistustakaan. Oli ruumiiltaan vankka, kasvoiltaan verevä ja hyvännäköinen. Humalapäissä rajua ja riidanhaluinen. Oli monasti eläissään ennättänyt saada heikommiltaan selkäänsä ja tullut monesta ilopaikasta heitetyksi suinpäin ulos ovesta. Hän ei antanut arvoa kenenkään mielipiteille ja jos joku oli kertomassa kuinka outoa juttua tahansa, oli se Hillolle entisestään hyvin tuttu asia. Hän saattoi kuinka arvokkaassa seurassa tahansa aivan tosissaan kertoa:

— Kyllä Italiassa tänä vuonna tulee aivan erinomainen vuosi, sillä kun minä sieltä viime helmikuussa läksin, olivat makaroonipellot mitä ihanimassa kukassa. Kaikki taivaankaaren värit siinä kihatasivat makaroonin heilimöidessä.

Jos joku kertoi jotakin jostakin huomattavasta henkilöstä, oli Hillon kasvoilla ilme, ikäänkuin hän olisi ollut paras veli tämän kanssa. Kun pari herrasmies-

tä puhui keskenään „Waldhofista“, sekaantui hän puheeseen ja selitti viimeksi Parisissa käydessään syöneensä murkinaa herra Waldhofin kanssa.

— Suokaa anteeksi, herra Hillo, Waldhof ei ole mikään persoona, vaan suuri puutavarayhtiö, — huomautti toinen herroista nauraen.

— Niin, en minä ole voinutkaan teidän yhtiönne kanssa syödä murkinaa, vaan se olikin Waldhof niminen herrasmies, — pujottautui hän pälkähästä, niin kuin ei mitään olisi tapahtunutkaan.

Kaikki hänet tunsivat ja tiesivät hänen kerskuvan luonteensa, mutta häntä siedettiin kuitenkin kaltaisensa seurassa. Hänen yläpuolellaan seisovat karttoivat kuitenkin mikäli mahdollista häntä. Pääasiallisimpina tovereinaan hänellä olikin oikeastaan ravintolatutut ja ne liikemiehet, joiden kanssa hän oli olosuhteiden pakosta joutunut tekemisiin.

Tämä mies se nyt oli rakastunut Lisheniin intohimoisen luonteensa koko voimalla. Toinen teki parhaansa ylläpitääkseen nuorena mieheessä virmaa. Isko oli päättänyt ensi talvena lähteä merikouluun suorittamaan kapteenin tutkintoa, mutta varoja ei ollut, eikä enää haluttanut lähteä merille uutta ansaitse-

maan. Sitäpaitsi oli vetovoima myös Lisheniin jonkun verran esteenä. Lishenillä oli lisäksi useita tuhansia rahaa, joiden nojassa saattoi huolettomana suorittaa tutkintonsa ja ryhtyä sitte itse kapteenina ohjaamaan laivaa. Näin myös tapahtui. Hillo suoritti kapteenin tutkintonsa keskinkertaisilla arvolauseilla. Heti hän ilmoittautui „Vellamon“ isännistölle päälliköksi laivaan. Isännistö ei juuri mielellään olisi ollut halukas miehen vaihtoon, mutta kun Hillo ilmoitti vaimonsa siinä tapauksessa luopuvan myöskin „Vellamosta“, ellei hän tule laivan päälliköksi, näki isännistö viisaammaksi suostua Hillon ehdotukseen. Olihan sitä nuorella miehellä aluksi pieniä puutteita, mutta ei isännistön tarvinnut katua vaihtokauppaansa, sillä voimakas ja innokas nuori mies täytti ennen pitkää kaikki häneen pannut toiveet.

Elämä oli laivassa kuitenkin suuresti muuttunut päällikön vaihduttua. Satamapaikoissa pidettiin juominkeja varhaisemmille aamutunneille saakka. Kapteeni sekä „kapteenska“ olivat tavallisesti käkenä. Mitään ei kuitenkaan laiminlyöty. Henki vain oli laivassa toinen. Jotkut tästä muutoksesta iloitsivatkin.

IV.

Parisen vuotta oli arvon pariskunnalta tällä tavoin kulunut umpeen. Isko oli käyttänyt kaikki Lishenin rahavarat koulunkäyntiinsä ja loput oli yhdessä kulutettu juominkeihin ja ylelliseen elämään. Tulot eivät riittäneet menoihin. Naimisen uutuuden viehätys oli poissa ja Lishenin vanhentuva muoto alkoi muistuttaa Iskoa siitä, että kohta heidän ikäeronsa alkaa olla entistään huomattavampi. Lishenin viisus ei kyennyt taltuttamaan miehensä yltiöpäistä luonnetta ja hän saikin osakseen usein tylyä ja kovaa kohtelua, jota lisäksi täydensi ruumillinen kuritus. Ainai-sena riidan aiheena oli Lishenin tytär, sillä Isko ei voinut sietää tätä silmissään. Tyttöpaha sai kaikessa viat-tomuudessaan kokea monta kovaa isäpuoleltaan. Lisheniä tällainen kohtelu loukkasi ja hän piti tyttärensä puolta henkensä kaupalla. Kun hän vihdoin huomasi voimattomuutensa kiihkoisaa ja raakaa miestään vastaan taistellessa, vaipui hän aluksi alakuloisuuteen, mutta vapautui lopulta siitä ja alkoi etsiä uutta herraseuraa seurauksella, että sai rakkaalta Iskoltaan

selkäänsä entistään tehoisemmin. Puolisoiden väli oli muuttunut sietämättömäksi. Lishen heittäytyi minkä miehen kaulaan tahansa, eikä toinen tahtonut siinä suhteessa olla toistaan huonompi. Tällä tavoin olivat välit kiristyneet siihen määrin, että Isko rupesi hakemaan avioeroa. Hän siirsi vaimonsa pois laivasta ja otti toisen ravintolan hoitajan. Lishen sai olla kotona niinkuin parhaakseen näki. Ei miehensä antanut hänelle rahaa, eikä liioin huolehtinut elatuksesta. Vaimo rukka sai tulla toimeen tuttujensa armoilla ensiaikoina. Purjehduskauden loputtua hävisi mies Suomesta ja kerrottiin hänen painaltautuneen uudelleen merille. Kaikki talous oli syöty ja juotu, eikä Lishen voinut muuta kuin lähteä palvelemaan. Hän sai-kin paikan lähikaupungissa erään nuoren miehen taloudenhoitajana.

Oli kulunut neljä vuotta kun kapteeni Hillo ilmestyi uudelleen Suomeen ja sai kuulla, ettei hänen avioeroonsa tuomiokapituli ollut myöntynyt, sillä vaimo oli pannut kaikesta huolimatta vastaan avioeroa. Silloin Hillo päätti ryhtyä uudella voimalla asiaan käsiksi. Hän komensi vaimonsa veljensä kotitaloon.

— Koska et myöntänyt minulle avioeroa, niin saat

nyt kitua talossa piikana. Vaimokseni en minä sinua ikinä huoli, muista se!

— Entäpä jos en minä haluakaan sinne mennä.

— Tuotan sinut silloin poliisivoimalla. Sinun on nyt pysyttävä Hillon vaimona, kun et kerta eroa antanut, ja kärsittävä kohtalosi, — luki hän vaimolleen lakia.

Ja vaimo sai luvan tulla kauniisti Hillon veljen kotitaloon piian virkaa toimittamaan.

Ajat olivat Suomessa huononpuoleiset, eikä Hillon onnistunut saada muuta laivaa, kuin ottaa pienoiselä hinaajalaivalla itselleen päällikön toimi. Tulot olivat pienet ja hänen täytyi, näitä lisätäkseen, ottaa vaimonsa laivaan kokin ammattiin, sillä herraskaisille päiville oppinut Isko ei saanut haluamaansa ruokaa, eikä kunnollista siisteyttä. Ahtaassa laivassa välit jonkun verran tasaantuivat, mutta mieli oli miehellä kuitenkin niin myrryksissä, että kosta hankki edelleen vaimolleen. Hän juotti eukkonsa eräänä iltana juovuksiin ja puhuttuaan erään laivamiehen kanssa, toimitti tämän vaimonsa hyttiin ja pani kaksi vierasta miestä todistajaksi. Nyt hän ryhtyi uudella voimalla hankkimaan avioeroa. Tätä juttua kesti lähemmä pa-

ri vuotta, mutta vaimo piti puolensa, eikä myöntänyt avioeroa, sillä siistillä teollaan laivassa ei Isko ollut onnistunut saamaan todisteita asiaan. Nyt oli häneltä viimeinenkin toive rauennut avioerosta ja hän päätti alistua kohtaloonsa niinkuin parhaiten voi.

Isko oli tullut „Lainettaren“ päälliköksi. Laivan sievän tarjoilijattaren suosion oli hän pulskeudellaan viekoitellut puolelleen. Seuraavana keväänä hän ilmoitti vaimolleen, että tyttö oli lahjoittanut näinä päivinä hänelle tyttären. Lishen ei tähän virkkanut mitään. Pyysi jonkun ajan kuluttua Iskolta rahaa voidakseen käydä sairasta äitiänsä tervehtimässä. Monien neuvottelujen tuloksena sai hän vihdoin mieheltään heltiämään tarvittavan rahasumman ja matkusti.

V.

Kun Listien palasi matkaltaan, oli hänellä muka-

naan käärö, joka päästeli pahaan porua portailta sisään tullessa.

— Hittojako sinä nyt mukanasasi kuletat? — oli Iskon tervehdys tulijalle.

— Suutele lastasi, vastasi Lishen ja ojensi käärön Iskolle.

— Mitä lasta? — uteli tämä.

— Omaa lastasi, jonka viimeksi olet saanut.

— Hellanko lapsi? — teki hän vielä kysymyksen, vaikka hyvin käsitti, että kysymys oli juuri „Lainettaren“ tarjoilijattaren lapsesta. Hän oli kerrassaan möllämystynyt Lishenin teosta, mutta samalla hänellä hytkähti niin omituisesti sydäneläällä; ensi kertaa elämässä hänellä havahtui isäntunne, vaikka hän avoimesti kertoi kelle hyvänsä, että hänellä oli maailmalla kuusi lasta, aina Japanissa asti, jonne hän säännöllisesti lähettää joka kuukausi eläkerahat vapaaehtoisesti. Hän näet piti tätä puolta elämästään sellaisena ansiona, että muut ihmiset sitä kunnioituksella ja kauteudella ihmettelisivät. Vapisevin käsin kiirehti hän päästämään rievut lapsen ympäriltä ja rupesi ihailemaan pienokaista.

— Mitä sinä olet oikeastaan tuuminut? — sai hän

viimein ihailultaan kysytyksi.

— Olen päättänyt, että lapsi otetaan kotiin kasvatettavaksi, vastasi vaimo tähän.

— Ettäkö meidän olisi tämän vuoksi otettava piika?

— Ei tarvita, kyllä minä lapsen hoidan ilman apulaista.

Ja Lishen piti sanansa. Hän hoiti lasta ikäänkuin omaansa, vaali sitä hellien ja alttiilla rakkaudella. Isä ihaili lastansa ja ihmetteli vaimoansa. Tässä lapsessa aviopuoliset vihdoin löysivät toisensa uudelleen. Avioelämä alkoi kulkea tyynemmin. Iskon kärtyisyys väheni ja hän herkesi panettelemasta vaimoansa tutuille ja tuntemattomille. Vähitellen rupesi hän vaimoansa sietämään ja neuvottelemaan tämän kanssa talous- ja perheasioista.

Nyt on kulunut kymmenen vuotta. Lapsi on kasvanut ja saa osakseen kummankin rakkauden. Syrjäinen ei enää huomaa perhe-elämässä mitään erikoista. Lishen on kyllä viisaasti toimittanut oman lapsensa maailmalle vuosia sitten, joten pahin loukkauskivi on pois silmistä ja sijalla on Iskolla oman synnin hedelmä tukkeamassa suuta. Mutta vaikka suu on tul-

lutkin tukitukseksi, ei vanha-Aatami kuitenkaan ole asettunut kokonaan, vaan toivoo mies sitä päivää, jolloin „vanhus“ päänsä kallistaisi, että pääsisi hakemaan itselleen nuoremman ja kauniimman muijan.
